

Aan de leden van Provinciale Staten

Datum : 11 december 2007
Briefnummer : 2007-51.036/50/A.13, EZ
Zaaknummer : 68920
Behandeld door : P.A. Smale
Telefoonnummer : (050) 316 4793
Antwoord op :
Bijlagen : 2
Onderwerp : Evaluatie Proeftuin

Geachte dames en heren,

Het Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit (LNV) heeft in de nota "Biologische Landbouw 2005-2007", Noord-Nederland aangewezen als Proeftuin voor een regionale aanpak van stimulering van de biologische landbouw. Voor dit project is aan Noord-Nederland een bedrag van €2,3 miljoen beschikbaar gesteld. De Proeftuin loopt van 2005 t/m 2007. Parallel hieraan heeft het project Promotoren in de biologische landbouw in Noord-Nederland gelopen. Dit project was een verlenging van het project "Stimulering biologische landbouw Noord-Nederland" wat op 31 december 2004 afliep. Op basis van de evaluaties van dit project is besloten het project voort te zetten onder de naam "Promotoren in de biologische landbouw in Noord-Nederland". Doel van het project was het stimuleren van de biologische landbouw in Noord-Nederland. De promotoren kregen de taak mee om invulling te geven aan de Proeftuin.

Het project "Promotoren in de biologische landbouw in Noord-Nederland" had een looptijd van 1 januari 2005 tot 1 juli 2007 en is inmiddels afgerond. Naast een eindrapportage van het promotorenproject heeft Bureau Bartels een evaluatie van de Proeftuin gemaakt. Hieronder zal eerst worden ingegaan op de resultaten van het Promotorenproject. Daarna worden de aanbevelingen en conclusies met betrekking tot de Proeftuin uit het rapport van Bureau Bartels besproken.

Promotorenproject

Het project Promotoren biologische landbouw had als doel het stimuleren van de vraag en afzet op regionale schaal en kennisontwikkeling en verspreiding in de regio, afgestemd op landelijke initiatieven en landelijk onderzoek. Daarnaast had het project als doel disseminatie van kennis en ervaringen vanuit het Noordelijke project naar de overige provincies in Nederland. Er zijn drie promotoren voor biologische landbouw in het Noorden aangesteld. Er was sprake van een gecombineerde geografische en thematische verdeling van de werkzaamheden. Friesland richtte zich met name op de primaire producenten binnen de biologische landbouw. Drenthe hield zich vooral bezig met marktgerichte ketenontwikkeling. Groningen onderhield met name de contacten met partijen zoals de Adviesraad Agrobusiness (ArA) en verschillende overheidsgeledingen (zoals de provincies, LNV en SNN).

De promotoren hadden als expliciete taak om als motor en aanjager van projectinitiatieven op het gebied van biologische landbouw te fungeren. Dit heeft - vanuit het perspectief van de Proeftuin - geleid tot een drietal typen projectinitiatieven waarbij de promotoren een rol hebben gespeeld. De projecten die onder dit drietal typen projectinitiatieven vallen staan vermeld in het eindrapport (zie bijlage).

A. Projecten met financiële ondersteuning vanuit de Proeftuin

De projecten waar de Promotoren bij betrokken zijn geweest en die met succes een beroep op financiële ondersteuning vanuit de Proeftuin zijn gestart.

B. Projecten met financiële ondersteuning buiten de Proeftuin

Enkele projecten die niet vanuit de Proeftuin (mede)gefinancierd zijn maar wel vanuit andere subsidiebronnen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om middelen vanuit het UILN-N. Bij deze projecten hebben de promotoren een rol hebben gespeeld om ze van de grond te krijgen.

C. Initiatieven en projecten zonder directe behoefte aan subsidie

Naast initiatieven waarbij wel een directe subsidiebehoefte bestond hebben de promotoren nog initiatieven ontplooid die niet direct tot een subsidievraag hebben geleid. Zo hebben de promotoren in de afgelopen jaren bijvoorbeeld tal van bijeenkomsten van agrarische ondernemers bezocht en daar kennis overgedragen en partijen onderling doorverwezen. Daarbij zijn partijen uit de biologische landbouw ondersteund om samenwerkingsverbanden op te zetten zonder dat dit tot een subsidievraag heeft geleid. Enkele voorbeelden hiervan zijn: Ondersteuning Biowad, de Friese Producentenvereniging en het coördineren van de aansluiting bij de marktvrage van de biologische melkveebedrijven die op de wachtlijst voor levering stonden.

De indicatoren van het Promotorenproject voorgeschreven door SNN zijn als volgt:

- Aantal projecten gericht op stimulering vraag en afzet: 4
- Aantal projecten gericht op Innovatie: 4
- Kennisontwikkeling en verspreiding, aantal georganiseerde congressen: 2
- Tijdelijke werkgelegenheid in mensjaren: 4.

Alle indicatoren zijn gehaald.

Evaluatie Proeftuin

Conclusies

Bureau Bartels heeft een evaluatie van de Proeftuin uitgevoerd en hiervan een rapport opgesteld. Het rapport is al bijlage bijgevoegd. De belangrijkste conclusies uit dit rapport staan hieronder vermeld.

Diverse projecten op het gebied van biologische landbouw zijn van de grond gekomen. In het voorjaar van 2007 waren de middelen van de Proeftuin bijna volledig vastgelegd. Er kan worden verwacht dat deze middelen volledig benut gaan worden. Vanuit de ondersteunde projecten is aandacht voor thema's zoals toepassing van ICT, stimulering van de regionale vraag en stimulering van nieuwe marktgerichte ketenontwikkelingen. Er is betrokkenheid van de verschillende schakels van de biologische keten. Op elke Proeftuin-euro is door andere partijen bijna drie euro geïnvesteerd.

Het Noorden heeft de Proeftuin-middelen beschouwd als regionale stimuleringsmiddelen. De organisatie en uitvoering van de Proeftuin is opgezet naar analogie van andere regionale stimuleringsmiddelen. Daarom zijn de

Proeftuin middelen 'aangehaakt' bij de beoordelingsstructuur van het UILN-N programma. Hiermee is wel een spanningsveld ontstaan met DRZ van LNV Noord en andere regio's. Bij deze partijen bestond het verwachtingspatroon dat de middelen benut zouden worden om vernieuwingen op het gebied van biologische landbouw te genereren en daarmee gepaard gaande kennisoverdracht richting andere regio's te realiseren en ook andere regio's te laten participeren. Samenhangend met dit spanningsveld is de betrokkenheid van en kennisuitwisseling met andere provincies dan ook niet volledig uit de verf gekomen.

Werving en selectie van de projecten binnen de Proeftuin is adequaat verlopen. Wel heeft de besluitvorming veel doorlooptijd gevergd. Dit had te maken met de verplichting om bepaalde typen projecten voor te leggen aan de EU. Er is in voldoende mate sprake is geweest van een open systeem waarbij diverse partijen in de gelegenheid zijn gesteld om projecten voor de Proeftuin voor te dragen. Er zijn verschillende initiatieven ontplooid en structuren ingebouwd om de doelgroep te bereiken. Zo zijn inspanningen op het gebied van communicatie gepleegd en hebben de promotoren diverse typen initiatieven ontplooid om doelgroepen te bereiken. Ook bestonden er via de klankbordgroep en de provinciale beleidsambtenaren mogelijkheden voor partijen uit de biologische keten om projectideeën in te brengen.

De uitvoering van de Proeftuin heeft niet in een isolement - binnen het Noorden - plaatsgevonden. Andere partijen konden een inbreng leveren bij de beoordeling van de Proeftuinprojecten. Zo hadden de Ministeries van EZ en LNV bijvoorbeeld zitting in de projectbeoordelingscommissie en participeerde LNV in de klankbordgroep die rondom de Proeftuin opgezet was. Verder heeft bij een aantal projecten ook afstemming en samenwerking plaatsgevonden met andere (landelijke) partijen en initiatieven op het gebied van biologische landbouw.

De promotoren hebben een belangrijke rol gespeeld bij de stimulering van biologische landbouw in het Noorden. In het verlengde daarvan zijn de promotoren ook van groot belang geweest bij het implementeren van de Proeftuin. De promotoren zijn er in geslaagd om diverse partijen uit een kleinschalige sector als de biologische landbouw bij elkaar te brengen en te mobiliseren binnen projectinitiatieven. In dit licht is het dan ook niet verwonderlijk dat een aanzienlijk deel van de projectuitvoerders aangeeft dat zonder ondersteuning van de promotoren hun project niet van de grond was gekomen dan wel dat de kans daarop duidelijk kleiner zou zijn geweest.

De ondersteuning vanuit de Proeftuin blijkt niet alleen van grote betekenis te zijn geweest voor het doorgaan van de ondersteunde projecten maar ook voor aspecten zoals de omvang en de kwaliteit daarvan. De projecten van de Proeftuin zijn momenteel (voorjaar 2007) volop in uitvoering zijn. Gezien de fase waarin de projecten zich ten tijde van de evaluatie bevonden, is het nog te vroeg om meer definitieve conclusies te trekken over de effectiviteit van deze projecten. De projectuitvoerders zijn hier optimistisch over. Vrijwel alle projectuitvoerders hebben aangegeven dat zij op schema liggen bij het realiseren van hun doelstellingen.

Aanbevelingen

Bureau Bartels heeft een aantal aanbevelingen opgesteld. Hieronder volgen de aanbevelingen en schuin gedrukt het antwoord daarop van ons college.

1. Maak duidelijk wie de rol van de promotoren als motor en aanjager van initiatieven op het gebied van biologische landbouw in het Noorden gaat overnemen.
Marktpartijen moet deze rol gaan overnemen. Stichting La Passione is één van die marktpartijen en is in 2006 met ondersteuning van de Promotoren in het leven geroepen als een platform waar de ondernemers, verwerkers, distributeurs en afnemers (kortom de gehele keten) samen kunnen komen. Het is een commerciële coöperatieve organisatie waar krachten in de biologische keten gebundeld worden.
2. Creëer een voorziening waar projectuitvoerders van de Proeftuin in de komende periode op kunnen terugvallen.
De projecten draaien mee in de normale procedures en reguliere werkprocessen van de betrokken overheden.
3. Blijf in de komende periode biologische landbouw als een speerpunt voor het Noorden beschouwen.
Biologische landbouw blijft een aandachtspunt binnen Landbouw zoals ook blijkt uit het collegeprogramma en de Beleidsnotitie Landbouw van de provincie Groningen.
4. Maak bij voorbaat duidelijke afspraken over doelstellingen van (regionale) stimuleringsmiddelen (alvorens deze middelen te committeren).
In de Programma- en Productbegroting zijn indicatoren opgenomen t.a.v. de biologische landbouw: "Stimulering van biologische landbouw zal ook in 2008 zijn vervolg krijgen. De uitvoering van de projecten zal grotendeels via het PLG plaatsvinden. Doel is een toename van het aantal biologische bedrijven en het areaal biologische landbouw, waarbij we minimaal het landelijk gemiddelde willen bereiken".
5. Creëer bij regionale stimulering van biologische landbouw een laagdrempelige voorziening zoals die bijvoorbeeld met het promotorenproject is bereikt.
Marktpartijen moeten hierin voorzien. Stichting La Passione is zo'n laagdrempelig platform en is ook juist met dit doel opgericht.
6. Creëer bij regionale stimulering van biologische landbouw ook een aanpalende financiële voorziening/fonds om projectinitiatieven een 'zetje in de rug' te geven.
Bij de provincie Groningen is er ruimte binnen het Landbouwkrediet/PLG om dergelijke initiatieven te ondersteunen.
7. Zorg dat kleinschalige financiële impulsen voor de biologische landbouw niet een uitgebreid en 'zwaar' besluitvormingsproces hoeven te doorlopen.
Naast het PLG 2007 - 2013 bestaat er nog een sectoraal krediet Landbouw waarmee snel geschakeld kan worden om kleinschalige projecten van de grond te krijgen.

8. Stimuleer een gestructureerde en actieve kennisuitwisseling tussen provincies en landelijke initiatieven op het gebied van biologische landbouw.

Dit is een rol die de marktpartijen nu op moeten pakken. Tevens vindt er regelmatig overleg plaats tussen landbouwambtenaren van de drie Noordelijke provincies, zodat ook de afstemming omtrent biologische landbouw in Noordelijk verband gewaarborgd is. Daarnaast is er een landelijk overleg biologische landbouw waar ook de Noordelijke provincies aan deelnemen.

De evaluatie en de eindrapportage zijn in de Statenkast ter inzage gelegd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.